

ANDIRIN'DA ASUR TİCARET KOLONİLERİ DÖNEMİNE AİT MEGALİTLER

Etimolojik olarak **Megalit**, Yunanca megas (büyük) ve lithos (taş) sözcüklerinin bir arada kullanılmasıyla türetilmiştir. Megalitler bir yapı ya da anıt oluşturmak için kullanılan büyük bir taştır. Bu yapılar bir veya birkaç megalitin bir arada kullanılmasıyla da meydana getirilebilir. Sıfat olarak kullanılan Megalitik sözcüğü de yapı veya anıtın bu tür taşlardan yapılmış olduğunu ifade eder. Megalitik yapılarda, taşlar harçla değil birbirlerine geçmeli olarak bir arada dururlar. Megalitler esas itibarıyla iki grupta sınıflandırılabilir:¹

1. Herhangi bir dayanak gerektirmeden ayakta duran taşlar; bunlar tek başına iken "**Menhir**" (dikilitaşlar) olarak adlandırılır. Dikilitaşlar, toprak üstü yükseklikleri 4 metreye kadar ulaşan hatta zaman zaman daha da yüksek olan büyük taşlardır. Bunlar tek ya da gruplar halinde olabilecekleri gibi, bazen dolmenlerin, bazen de mezar tepelerinin çevresine yerleştirilmiş halde de bulunabilirler. Yerel halk tarafından genelde bunların "**şehit mezarları**" olduklarına inanıldıklarından, günümüzde çoğu kez İslâm mezarlıklarının içinde kalmışlar ve diğer mezar taşları ile karışmışlardır. Menhirlerin çoğunun mezar taşı olduğu ispatlanmıştır. Büyüklükleri sebebiyle de, sanki canlıymışlar gibi halk masallarına konu olmuşlardır. İlgili efsanelerde menhirler doğarlar, büyürler, dans ederler ve ağlarlar. Bazı menhirler tarihi bir hatırayı sonsuzlaştırırlar. Menhirler, toprak sınırını belirtmek için de kullanılmış olabilirler. Menhirlerin dikilme sebeplerine en uygun açıklama ise, bunların ilkel idoller, yani dini semboller olduklarıdır. Genel olarak yalnız duran menhirler, bazen bir çizgi üstünde dizilmiş de olabilirler. Dikilitaşların üzerinde halen ayrıntılı bir çalışmanın yapılmadığını literatür taramasından tespit etmekteyiz. Şayet dikilitaşlar bir doğru veya daire şeklinde dizilirler ise "Cromlech" (**Kromlek**) adını alırlar.

2. Paralel olarak düzenlenmiş bir döşemeden oluşturulan odalara "**Dolmen**" denir. Dolmenler mezar olarak kullanılan odalardır. Bunların üstü toprakla örtülürse, ortaya çıkan tepeciklere tümülüs veya halk arasında daha yaygın olarak kullanılan şekliyle "höyük" adı verilir. Dolmen olarak tanımlanan ve yerel olarak amiyane tabirle "kapaklıkaya" olarak adlandırılan anıtlar dik olarak konan büyük taş blokların üstlerinin aynı tür taş ile kapatılması ile oluşur. Genel olarak bunların bir arka odası, bir orta odası ve bir ön giriş kısmı vardır. Odaların önünü kapatan taşta da "ruh deliği" olarak tanımlanan değirmi bir açıklık vardır. Bugün çoğu açıkta olan bu anıtların etrafında bir çevre duvarları ve çoğunun da üzerinde, taşlardan oluşan bir tepeciğin olduğu bilinmektedir. Mezar olarak kullanılan anıtlar M.Ö. XX. yüzyılda yapılmaya başlanmış, bazıları ikinci kullanım ile 7. yüzyıla kadar gelmiştir. Megalitlerin olduğu yerde yapılan kazılarda genellikle çanak-çömlek, ip baskı ya da oluk bezemeli, koyu renkli kaplar ortaya çıkarılmıştır. Bunlarla birlikte, az da olsa maden alet ve takılar da bulunmaktadır. Dolmenler şekillerine göre üçe ayrılır:

1. **Basit Dolmen:** Ayakta duran iki veya birkaç taşın üstünde, yatık durumdaki büyük bir taştan oluşur. Bu ilkel dolmen, bazen bir tümölüs ile örtölüdür.
2. **Kubbeli Dolmen:** Bu tip dolmende, harçsız taşlarla örtölümüş ve kilit taşıyla kapanmış bir kubbe görölür. Yunanistan'da "Tolos" denilen bu tür inşaata, Fransa ve İrlanda'da bugün dahi çoban kulübeleri arasında rastlanmaktadır.
3. **Örtölü Koridor:** Son çağ dolmenlerinin hepsi bu türdedir. Bütün anıt, üstü örtölü bir geçitten ibarettir. Bunun bazı kısımları delikli bir taşla ayrılır ve bazılarında ise çeşitli rölyeflere rastlanır.

Kireç taşı egemen kayaç yapısına sahip Kahraman Maraş çevresinin megalitik incelemesi 1993 ve 1995 yıllarında ayrı ayrı dönemlerde gerçekleştirilmiş ve daha çok Kılıç Kökten'in makalesi çerçevesinde bölge dolaşmış ve 1993 yılı çalışmaları sırasında Göksun'a 5 Km. mesafede Taşoluk'taki Çataltepe, Uzunyelek, Tekerektepe, Çürökkala ve Korunun Ucu mevkileri incelenmiş ve daha sonra Beyyurdu (Köpeören) bölgesinde yapılan çalışmalarda menhirler, çevrek taşlar ve dik sıra taşlar tespit edilmiştir. Yine bu bölgede Haraptarla, Tuz Taşının Altı (Gavur Mezarı yanı), Pınarın Arkası, Akbayır (Akpınar), Karamağara Tepesi bölgesinde incelemeler yapılmış ve Haraptarla mevkiinde genelde 30 Cm X 120 Cm X 40 Cm ebatlarında kaba taşlardan oluşan ekliptik görölütölü eski ev duvarlarının kalıntılarına tesadölüf edilmiştir.²

Andırın bölgesi ile ilgili yapılan akademik ve arkeolojik çalışmalara ve kazı sonuç raporlarına göz attığımızda Andırın bölgesinde hiçbir megalitten bahsedilmemektedir. 2013 yılından bu yana Andırın ilçe sınırları içerisinde yer alan Altınboğa (Kümbetr), Haciveliuşağı Mahallesi Pertler Obası ve Gökçeli Mahallesi'nde yaptığım yüzey araştırmasında tespit ettiğim ilginç yüzey şekillerini oluşturan taşların daha sonra yaptığım değerlendirme çalışmalarım esnasında aslında sıradan taşlar olmayıp, bunların Andırın ilçesinin Geç Bronz Çağı Dönemine ait tarihine ışık tutan megalitler olduğunu tespit edince çalışma heyecanım bir kat daha arttı. Bu çalışmalarda elde ettiğim tespitleri teker teker ele alarak kamuoyu ile paylaşmanın bölge tarihimize çok önemli bir hizmet olduğunu değerlendirmekteyim.

1. Altınboğa Megaliti: Bölge rehberimiz İlhan Berk ve Mustafa Harmanda (Gececi) eşliğinde, 17 Eylül 2014 günü Altınboğa Mahallesi'nde arazi incelemesi yapıldı. Megalitin bulunduğu yerin tapu kaydı hazineye ait olan Kilise Deresi Mevkiinde Altınboğa Yaylası yolu üzerinde mahalle çıkışından itibaren yaklaşık 2.200 metrelik mesafede bulunmaktadır. Yöre insanı burasına Roma su kaynağı dese de burasının muhtemelen Asur Ticaret Kolonileri döneminden kalma bir mezar yeri (megalit) olduğunu değerlendirmekteyim.

İşin uzmanları tarafından yapılacak etütten sonra gerçekler gün yüzüne çıkacaktır.

Megalitin olduğu bölgede arkeolojik yerleşim alanı bulunmaktadır. Andırın ilçesinin en eski yerleşim alanlarından bir tanesidir.

2. Kmbetir Megaliti:

Bölge rehberimiz İlhan Berk ve Mustafa Harmanda (Gececi) eşliğinde, 17 Eylül 2014 günü Altınboğa Mahallesi Kmbetir Obasında arazi incelemesi yapıldı. Megalitin bulunduğu yerin tapu kaydı hazineye aittir. Kmbetir Megaliti Kmbetir Kalesi'ne giden yolun üzerindedir. Megalit ile Kmbetir Kalesi arasında Bizans dönemine ait bir mezarlık alanının olduğu ve yine bu mezarlık alanı ile Kale arasında da arkeolojik yerleşim alanının olduğu yüzey incelemelerinden anlaşılmaktadır. Bölge rehberinin verdiği bilgilere göre kaçak defineciler tarafından bu mezarlık alanından Bizans sikkelerinin bulunduğu ifade edilmiştir. İşin uzmanları tarafından yapılacak etütten sonra gerçekler gün yüzüne çıkacaktır. Bu bölge de tıpkı Altınboğa, Gökçeli ve Hacıveliuşadı Mahallesi'ne bağlı Âşıklı (Pertler) obası gibi en eski yerleşim yerlerinden bir tanesidir.

1. Pertler Megaliti: Pertler yerleşim yeri olarak Haciveliuşağı Mahallesi'ne bağlı bir obadır. 24 Ağustos 2014 günü rehberlerimiz³ eşliğinde sahada inceleme ve araştırma çalışması yapıldı. Aşıklar (Pertler) obasının çok eski bir yerleşim yeri olduğunu değerlendirmekteyiz. Bunu Rehberimiz Sn. Ahmet Pert'in ifadelerinden anlamaktayız. Zira bölgede yapılan kaçak kazılarda Romalılar dönemine ait sikkeler ile çeşitli seramik eşyaların bulunduğunu ifade etmektedir.

Harita 1 Pertler Megaliti Bölge Haritası

Yapılacak bir arkeolojik kazı çalışması neticesinde bölgenin tarihi daha net olarak aydınlatılacaktır. Bu megalitin M.Ö. XX – XVIII. yüzyıllar arasına ait olabileceğini değerlendirmekteyim. Ayrıca halen birçok yerde bulunan ve günümüze kadar varlığını koruyarak gelen Selefkoslar dönemine ait infaz havuzları ve çeşitli sütun başları, sütunları meydana getiren ve bölge insanının zenginlik alameti sayarak lord taşı dedikleri loğ taşına benzeyen taşlar ile mozaik alanları bölge tarihine ışık tutması bakımından önemli parçalardır. Bölge konum itibarıyla Olucak antik yerleşim alanının oldukça yakınındadır.

Yine bölgeye oldukça yakın bir mesafede bulunan ve saray tipinde inşa edilen Âşıklı (Pertler) Kalesi ve kalenin etrafında bulunan arkeolojik yerleşim alanı megalitin bulunduğu yerin önemi hakkında bize çok önemli ipuçları vermektedir. Megalitin içi küçük bir mahzeni andırmakta ve iç kısmına basamak şeklinde yerleştirilen geniş ve düzgün taşların oluşturduğu döşeme ile girilmektedir.

2. Çobanhopuru Megaliti: Çobanhopuru megaliti Andırın ilçesinin Gökçeli Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Harita 2 Çobanhopuru Bölge Haritası

Bölge rehberlerimiz⁴ eşliğinde 31 Ağustos 2014 günü tarafımdan Gökçeli Mahallesi'nde geniş kapsamlı bir yüzey araştırması yapıldı. Çoban Hopuru megaliti Gökçeli Mahallesi'nin 500 metre kadar doğusunda Fakıuşağı Mezrası'nın 1200 metre kadar batısındadır. Burasının mülkiyeti Ali Daş'a aittir. Çobanhopuru Megaliti'nin bulunduğu bölge İç Anadolu'yu Çukurova'ya bağlayan Ağyol denen ve Asur Ticaret Kolonileri döneminden itibaren kullanıldığı tespit edilen 4000 yıllık ticaret yoluna oldukça yakın mesafededir. Andırın ilçesinin en önemli kalelelerinden birisi olan Akkale'ye oldukça yakın bir mesafededir. Ayrıca Andırın ilçesinin toponimi ilmi ışığında adının geldiğine inanılan ve yüce tanrıça anlamına gelen tanrı Andruwana'nın yaşadığına inanılan yer Durnafenk bölgesi olup buraya oldukça yakın bir mesafededir. Bu bölgenin en önemli özelliği, Akdeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu iklimlerinin kesiştiği noktadır. Bu bölgenin kendine has bir yağış rejimi vardır. Yağmurdan zayıf, çiyden daha fazla olan bu yağışa yöre insanı "zopur" adını vermiştir.

Burası arkeolojik yerleşim ve mezarlık alanı olarak kullanılmıştır. Çobanhopuru Megaliti, Ören Yeri'nin 200 metre güneyindedir. Kestel Gözesi (Kastal Kuyusu) ise Çoban Hopuru Ören

Yerinin 300 metre kadar doğusundadır. Burasının mülkiyeti Ömer Güzel isimli şahsa aittir. Kestel arkeolojik yerleşim alanının tapu kaydı Mustafa Daş adına kayıtlı olup ortağı Ali Gökçeli'dir.

Bölge rehberlerinin iddialarına göre burada bulunan Çoban Hopuru Mağarası'nın içine girilip 50 metre kadar ilerlendiğinde 300 adetlik bir koyun sürüsünü alacak kadar büyüklükte bir mağaraya ulaşılabılır. Yine buradan yürümeye devam edildiğinde Çoban Hopuru Ören Yeri'ne ulaşılacağı mahalle sakinleri ve rehberlerimiz tarafından iddia edilmektedir. Bölgede bol miktarda seramik parçaları mevcuttur.

SON NOTLAR

¹ Megalitler ile ilgili bilgiler Sn. Bakiye YÜKMEN'in Anadolu Megalitleri isimli eserinden özetlenerek ithal edilmiştir.

² Yükmén, Bakiye, Anadolu Megalitleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Mart Matbaası, İstanbul, 2003, s. 27.

³ 1. Ahmet PERT, 1931 doğumlu, Mehmet ve Ayşe'den olma, Okur-yazar değil, Evli ve 13 çocuklu ve oğlu Mustafa PERT.

2. Yusuf Akın PERT, 1997 doğumlu, Mecit ve Emiş'ten olma, 12. Sınıf öğrencisi.

3. Gaffar Okkan PERT, 2002 doğumlu, 7. Sınıf öğrencisi.

⁴ 1. Ömer Güzel 1967 doğumlu, Mehmet ve Hürü'den olma Lise Terk, Evli ve 9 çocuklu, çiftçi,

2. Ali Gökçeli, Halil ve Medine'den olma 1963 doğumlu, İlkokul mezunu evli 7 çocuklu çiftçi

3. Mustafa Daş, 1954 doğumlu, Mahmut ve Durdu'dan olma, okuryazar, evli 9 çocuklu, çiftçi